

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredni nedelje in praznike. — Inserati do 30 petiti a Din 2.—, do 100 vrst 2.50 Din, večji inserati petiti vrsta 4.— Din. Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej. «Slovenski Narod» velja letno v Jugoslaviji 240.— Din, za inozemstvo 420.— Din.

Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon 2034.

Upravništvo: Knaflova ulica št. 5, pritličje. — Telefon 2304.

Za napredek in modernizacijo Ljubljane

Razširjenje mestne elektrarne in elektrifikacija Ljubljane — Vprašanje pocenitve električnega toka — Odobritev oddaje del za povečanje elektrarne — Pričetek nove akcije za regulacijo Ljubljane — Preureditev socijalnega skrbstva v ljubljanski občini

Na včerajšnji seji ljubljanskega občinskega sveta se je vršila daljša razprava o poročilu upravnega odbora mestne elektrarne, vodovoda in plinarne o povečanju mestne elektrarne.

Razširjenje mestne elektrarne

V imenu upravnega odbora mestne elektrarne je njegov načelnik obč. svetnik **Oreh** podal poročilo, v katerem je izčrpano opisal vse priprave za razširjenje mestne elektrarne. Na podlagi izvedenjskih mnenj rektorja dr. Vidmarja, univ. prof. Bončija, univ. prof. Serneca, inž. Sonca in ravnatelja Čuhe se je upravni odbor odločil za nabavo ene parne turbine za 3000 konjskih sil, ker bi z generatorjem, stikalno napravo in vso opremo veljala najmanj za 1.000.000 Din manj, kakor pa dve turbini po 1500 konjskih sil brez carine in prevoznine, kar bi razliko še povečalo celo na 1.500.000 Din. Upravni odbor je sklenil oddati dobave naslednjim tvrdkam: 1. Parno turbino Škodovim zavodom, 2. kotla in vse zraven spadajoče naprave tvrdki »Prvi brnski«, 3. stikalne naprave in motor-generator tvrdki Brown-Bouvier, 4. turbogenerator tvrdki Siemens-Schuckert. Dela so se oddala pod naslednjimi pogoji: 1. Naplacho se ne da nobeno. 2. Prvi obrok ena tretjina se plača, ko bodo stroji v tovarni gotovi in pripravljeni za prevoz, 3. drugi obrok, zopet tretjina, zapade v plačilo po končani montaži in zadovoljivem začetnem obratovanju, 4. ostala vsota, zadnja tretjina, se plača po preteku garancijske dobe, t. j. eno leto po zadovoljivem obratovanju. Dobavni termin se je določil za 1. oktober l. 1929, ko mora biti naprava sposobna za obratovanje. Dobavne tvrdke so pristale tudi na to, da se jim za celo leto tudi zadnji obrok ne obrestuje po 6% in da čakajo na plačilo tega obroka le to dni, ne da bi zahtevalo kakor obresti. V formalnem oziru glede oddaje del je pripomnil, da obstoji za upravo mestne elektrarne in vodovoda poseben statut, ki je bil sprejet v občinskem svetu že pred vojno in po katerem se smatra kot nekaka samostojna institucija z večjo avtonomno pravico kakor drugi odseki, ki so le v pomoč upravljanju poslov prenešenega delokroga. To je razumljivo, ker je mestna elektrarna trgovsko podjetje, ki mora imeti veliko več prožnosti. Če je končno mogoče komu izreči pravo presojo o raznih nabavah, je gotovo bolj mogoče upravnemu odboru mestne elektrarne, kakor pa morada magistratnemu gremiju, ki bi moral proučevati stvar zopet od začetka, da bi si lahko ustvaril jasno sliko za pravilno odločitev. Zato je načelnik upravnega odbora prošil za odobritev svojega poročila.

Na zahtevo obč. svetnika **Gustinčiča** je izjavil inž. Sonc, da so se vse dobave oddale za 8.122.000 Din.

Obč. svetnik dr. **Gregorič** je izjavil, da z ozirom na tehnično stran razširjenja mestne elektrarne ne more imeti nobenih pomislekov, ker mora biti tu merodajno mnenje strokovnjakov, ki so izdelali načrt. V formalnem oziru pa izraža pomislek, da bi bili upravni odbori posameznih mestnih podjetij upravičeni oddajati dela brez vednosti občinskega sveta. Ker je občinski svet sklenil že 5. julija, da najame za razširjenje mestne elektrarne posojilo 20 milijonov dinarjev, bi bilo dovolj časa, da se zadeva spravi pred občinski svet.

Obč. svetnik **Likar** je izjavil, da pogreša rentabilitetni račun razširjanja mestne elektrarne, češ, da mora imeti pri znižanju cene električnega toka besedo tudi občinski svet.

Obč. svetnik dr. **Lemež** je gajal, da je upravni odbor oddal dela brez občinskega sveta.

Obč. svetnik **Tavčar**: Tukaj je statut mestne elektrarne.

Obč. svetnik **Rebek** je naglašal važnost razširjanja mestne elektrarne za trgovino in obrt, ki bosta lahko dobila več in cenejšega toka. V ostalem je zagovarjal postopanje upravnega odbora.

Obč. svetnik **Gustinčič** je polemiziral z izvedenjskim mnenjem rektorja dr. Vidmarja. Večina se sklicuje na tiste izvedence, ki jih je sama izbrala.

Zupan dr. Puc: To so pač najboljši izvedenci!

Obč. svetnik **Gustinčič**: Rektor dr. Vidmar je izjavil, da daje svoje mnenje na razpolago samo upravnemu odboru in da se ne sme uporabljati izven upravnega odbora.

Zupan dr. Puc: To želijo so izrekli vsi

trije izvedenci, ker so kritizirali posamezne tvrdke.

Obč. svetnik **Rupnik**: Vprašanje elektrifikacije Ljubljane je treba obravnavati s strokovnega in finančnega stališča. Inž. Gustinčič ni kritiziral načina finansiranja, ampak način oddaje del. Način te oddaje pa je popolnoma pravilen in se je doslej tudi vedno tako prakticiralo. Obč. svetnik Gustinčič ni kritiziral, da je mestna občina oddajala milijonska stavbna dela brez posebnega odobrenja občinskega sveta. Občinski svet je sklenil najete 20-milijonskega posojila, upravni odbor pa je rešil detalje in prišel sedaj pred občinski svet, da jih odobri. Z rešitvijo vprašanja elektrifikacije se ni moglo delati tako, kakor leta 1922, ko se je na dolgo razpravljalo in se ni nikamor prišlo, ker se strokovnjaki niso mogli zediniti. Prav zato, ker se je takrat tako godilo, se je sklenilo, naj se reši to vprašanje na ta način, kakor se je zgodilo. Če bi tako ne postopali, bi morali končno vsi odseki in upravni odbori likvidirati, ker bi postali brezpomembni. Vsako zavlačevanje bi bilo v škodo, ker smo videli, da nam je industrija ušla že drugam, ker nismo mogli dobavljati električnega toka. Tako se je tekstilna industrija naselila v Kranju. Ako hočemo, da bo Ljubljana napredovala, jo moramo elektrificirati.

Obč. svetnik **Gustinčič**: Kdo je pa proti elektrifikaciji? Kšeftarite!

Zupan dr. Puc: G. Gustinčič, izreklam vam ukor. Povejte konkretna dejstva, toda taka pavšalna sumničjenja prepovedujem.

Obč. svetnik dr. **Lemež**: Brez dvoma je to kšeftarenje.

Zupan dr. Puc: Tudi vam izreklam ukor.

Obč. svetnik **Rupnik**: Težko je debatirati z ljudmi, ki so iz svojega fundamenta zlobni. Nesramno je, ako inž. Gustinčič kot član upravnega odbora kritizira tukaj stvar, o katerih se ni izjavil na sejah upravnega odbora.

Dr. **Lemež**: Če pa je bil zaprt.

Obč. svetnik **Rupnik**: Ne moremo pomagati, če je bil zaprt. Ali naj bi toliko časa čakali, da bi prišel iz aresta?

Dr. **Lemež**: Ali je on kriv?

Obč. svetnik **Rupnik**: Pa naj bi bil pa meten. Zato vas zapirajo, ker imate predolga jezika.

Nadalje je obč. svetnik **Rupnik** naglašal potrebo revizije tarifne politike pri dobavi mestnega električnega toka. Doslej se ta revizija ni mogla izvesti, ker občina ni imela dovolj toka na razpolago, da bi lahko zadovoljila vse konzumente. Zato je bilo treba v prvi vrsti skrbeti, da dobi dovolj električnega toka in zadovolji vse, ki ga zahtevajo. S tem, da se je naročila parna turbina, je dana možnost, da se bodo razni obrati elektrificirali, ker bodo lahko dobivali cenejši tok. Na drugi strani je jasno, da moramo nuditi cenejši tok po konkurenčni ceni, ako hočemo potegniti industrijo v ljubljansko območje. Ako so prišli izvedenci do prepričanja, da bomo lahko dobavljali cenejši tok, potem se ni moglo storiti ničesar drugega. Upravni odbor je stvar reševal najvestneje v interesu mestne občine in ako je kdo izmed večine hotel napraviti »kšefte«, naj navede G. Gustinčič imena. Pri delu upravnega odbora je morda samo to mogoče kritizirati, da se je posluževal določb statuta. Ako se pojavlja, kakor druga kritika, izvira samo iz konkurenčnih nagibov tistih tvrdk, ki dela niso dobile. Kdor je situacijo proučil, ni mogel priti do drugega zaključka, kakor mi. Nesramnost pa je, da se pri vsakem delu občinskega sveta, čigar člani delajo brezplačno v korist občine, podtikajo stremljenja po privatnih koristih. Čas je, da bi G. Gustinčič postal pameten.

Poročevalec **Oreh** je v odgovoru obč. svetniku dr. Gregoriču povdarjal, da zapade prvo plačilo obroka za dobave šele meseca avgusta, zadnja tretjina pa šele leta 1930. Prvi obrok se bo mogel kriti že s tekočimi dohodki, če se do tedaj še ne bo moglo dobiti posojila. Cene električnega toka pa bo mogoče znižati takrat, ko ga bo dovolj na razpolago. Konzum električnega toka je znašal l. 1926 2.450.000 kw, l. 1927 2.600.000 kw, l. 1928 doslej pa že 3.000.000 kw. To je dokaz, da konzum narašča. Po preuredbi elektrarne bo stal 80 do 90 parter bo dana možnost, da se cena za razsvetljavo zniža na 3 Din, za industrijo pa na 1.50 Din ali celo na 1 Din. O formalnostih se da mnogo govoriti, glavno pa je, ali je kako stvar izvršena pošteno. Da pa je bila izvršena pošteno, jamčimo mi sami. Nato je bilo poročilo upravnega odbora

mestne elektrarne odobreno proti 4 glasovom socijalistov in komunistov.

Razširjenje Pražakove ulice

V imenu finančnega odbora je predlagal obč. svetnik **Tavčar**, naj se za razširjenje Pražakove ulice sprejme ponudba dr. Erika Mühleisna za odkup sveta z vsemi objekti za 250.000 Din, ki se plačajo v treh obrokih brez obresti, in sicer ob koncu leta 1929, 1930 in 1931. Mestna občina izvrši na lastne stroške adaptacijo cestne fronte, ves material od podrtih objektov ostane občini.

Obč. svetnik **Gustinčič** je bil mnenja, naj bi se uvedlo razlastitveno postopanje.

Poročevalec **Tavčar** je odgovoril, da bi bilo razlastitveno postopanje zelo dolgotrajno, zadeva pa je nujna. Razen tega se kupnina ni določila na podlagi prostega dogovora med mestno občino in ponudnikom, ampak na podlagi cenitve strokovnjakov, ki so ugotovili dejansko višjo vrednost, kakor pa znaša ponudena odkupnina.

Predlog odbora je bil sprejet.

Regulacija Ljubljane

Obč. svetnik **Tavčar** je poročal o anketi, ki se je vršila 27. oktobra na poziv oblasti odbora in na kateri se je razpravljalo o regulaciji Ljubljane. Obširno je poročal o zgodovini regulacije Ljubljane, ki bi veljala sedaj 40 milijonov ali vsaj 34 milijonov Din. Mestna občina je svoj 10% delež, ki ji je bil pred vojno določen v to svrhu, že plačala, preko vsega tega pa je treba zaradi valutarnih izprememb napraviti krž in razmerje novih prispevkov posameznih korporacij nanovo določiti. Na omenjeni anketi se je določil ključ, po katerem naj bi država prispevala 1/3 kritju potrebnih 40 milijonov Din 40%, oblasti odbor 20, mestna občina 20 in odbor za obdelovanje Barja 20 odstotkov. Ako bi država ne prispevala določenega odstotka, bi se morali zvišati drugi prispevki. Mestna občina bi morala v vsakem slučaju plačati 7—8 milijonov Din. Mestna občina se mora izjaviti, kakor tudi ostale korporacije, da je pripravljena prispevati gotovo vsoto, da bi se dosegel od države omejen prispevek. Na omenjeni anketi je oblastni odbor prof. Jarc izrazil misel, da bi se kreiralo stavbno vodstvo, za katerega je potrebno 200.000 Din in da bi vsa nadaljna akcija prevzel oblastni odbor. Za regulacijo Ljubljane je treba poglobiti njeno strugo za 2 m in jo betonirati, dograditi obrežne zidove in ceste, napraviti ograje, zatvornico pri šentpeterskem mostu, nov frančiškanski in čevljarski most ter popraviti Grubarjev kanal. Vsa tehnična dela bi bilo mogoče izvršiti v dveh ali treh letih. V imenu finančnega odbora je predlagal poročevalec **Tavčar**, naj se mestna občina izjavi pripravljeno participirati pri stroških za stavbno vodstvo, ki so preračunani na 200.000 Din. Pisarna stavbnega vodstva bi se takoj uredila. Nadalje je mestna občina pripravljena prispevati za regulacijo Ljubljane enak znesek kakor oblastni odbor, najmanj pa 20 odst. od potrebne vsote 34 milijonov Din.

Obč. svetnik **Jarc** se bavi z izjavo glavnega odbora za obdelovanje Barja, ki je bila objavljena v «Slov. Narodu» ter je povdarjal, da se je glavni odbor izjavil pripravljen prispevati samo 10 odst., čeprav Barjani doslej še niso ničesar plačali. Glavni odbor pravi, da bi izvedla potrebna dela država na račun reparacij, kar pa je lahko reči, ako se hoče stvar zavleči. Interesanti, ki doslej še niso ničesar žrtvovali, bodo morali uvideti, da je regulacija Ljubljane v korist izsuševalnim delom na Barju. Končno je opozoril govornik tudi na projekt električne centrale na Ljubljani, ki bo lahko služila ljubljanski občini v dobro.

Predlog finančnega odbora je bil sprejet soglasno.

Socijalno skrbstvo

V imenu socijalno političnega odbora je poročevalec **Krek** predlagal, naj se ubožen očetje odpravijo, pomozni pa število okrajnih načelnikov na 22 ter določijo nanovo njihovo področje. Predlagal je, naj se odobri nova razdelitev okrajev, župan pa imenuje nove načelnike. Obenem naj se izdela nov pravilnik za okrajne načelnike, katerih delo naj bo socijalno-političnega značaja, ter novi statut predloži na prihodnji seji v odobritev.

Na vprašanje dr. **Lemeža** je poročevalec izjavil, da bodo novi okrajni načel-

niki socijalno politični posvetovalni organi socijalno - političnega odbora.

Dr. **Lemež** je predlagal, naj se predlog vrne odseku in obenem nanovo predloži obč. svetu z novim pravilnikom.

Obč. svetnik dr. **Bohinjec** je naglašal, da se je že v socijalno političnem odseku govorilo o tem, da je treba starostno preskrbo reformirati in napraviti nov pravilnik za preskrbo starih ljudi. Na seji odbora se je že sklenilo, naj novi okrajni načelniki predložijo seznam ljudi, ki bi hoteli tvoriti odsekov sosvet pri reševanju socijalno - političnih vprašanj. Pritegniti bi bilo treba k temu tudi delavstvo, kakor tudi žemstvo. Z ozirom na to ni nobenega povišanja, da bi se vračal predlog odbora, ker se je sklepalo v smislu dr. **Lemeževih** izjavljanih ob sodelovanju prizadeletih.

Obč. svetnik **Likar** je opozarjal na to, da se je v času komisarijata napravil politikum iz ustanove okrajnih načelnikov. Izrazil je dvom, da bo težko dobiti 22 okrajnih načelnikov, ki bi vršili dano nalogo tako, kakor bi bilo želeli.

Por. **Krek** je ugotovil, da je s tem, ker je odsek sklenil predložiti nov statut, že sprejel načelo, da ne smejo imeti socijalno politične dajatve značaja miloščine. Ukrenil je tudi potrebno, da ubožen očetje ne bodo več tisti, ki bodo izplačevali podpore, ako bo vsak podpiranec dobil svoj denar po poštni nakaznici. Socijalno politična naloga okrajnih načelnikov bo v statutu točno določena. Iz tega statuta morajo biti izključene vse policijske naloge.

Predlog odbora je bil sprejet proti glasovoma komunistov. Klici iz večine: To je socijalno!

Nadalje je por. **Krek** obširno poročal o delu socijalno političnega odbora in urada.

Obč. sv. **Likar** je v debati o poročilu zlasti gajal, da podeželske občine ne vračajo mesu Ljubljani podpor, ki jih nakazuje raznim potrebnim njihovim občanom. Tako je neka velika podeželska občina odklonila povračilo podpore 100 Din nekemu brezposelnemu čevljarju in ga proglasila za delonvržca samo, da bi se izognila plačilu.

Obč. svetnik dr. **Bohinjec** je povdarjal potrebo, da se v prihodnjem proračunu določijo večje vsote za socijalno politične namene, ki se jih ne sme smatrati za neproduktivne. Potrebno bo tudi posvečati večjo skrb socijalni higijeni, kajti tuberkuloza se n. pr. pobija najbolj uspešno predvsem v hišah posameznikov, ne pa z zidanjem monumentalnih palač za bolnike. Opozarja na primer iz Prage, kjer so uvedli statistično štetje in postavili vse svoje socijalno higijensko delo na to podlago. Glede mestnega delavstva je povdarjal važnost njegovega zavarovanja. Treba bo za nje izvesti starostno in invalidsko zavarovanje ter reformirati bolniško in podporno zavarovanje. Stoji na stališču, da denar, ki ga plačujejo mestni delavci za zavarovanje, ni denar mestne občine, ampak njihov. Pri socijalno političnem udejstvovanju je potrebna široka decentralizacija, da bo mogoče sodelovanje najširše javnosti. V to svrhu bo potrebna tudi izprememba samega statuta samouprave občine ljubljanske.

Poročilo socijalno političnega odbora je bilo po zaključku besedi por. **Kreka** odobreno.

Slabe usluge „trdnega grada“ Nj. Vel. kralju

Dr. Maček o izjavi, ki jo v režimskih krogih pripisujejo Nj. Vel. kralju. — Izzivanje državljanov. — Republikanizem bi bil sedaj nevarnejši kot je bil l. 1924.

— **Zagreb**, 21. nov. n. Dr. **Vladimir Maček** je včeraj sprejel novinarje, ki so ga vprašali, kaj sodi o dozdnevni kraljevi izjavi francoskim državljanom, o kateri so obširno poročali beograjski listi in ki govori v prilog četverne koalicije. Dr. **Maček** je izjavil:

«Da vam naravnost povem, ko sem prečital izjavo, ki jo je bajle kralj dal francoskim državljanom, nisem niti za trenotek pomišljal, da bi to mogla biti avtentična kraljeva izjava. Ta izjava je plod mozga g. Spalajkovića ali pa je izdelek četverne koalicije. Prosim vas, ali ni cinizem, če se tu trdi, da se bodo predstavniki Hrvatov zadovoljili z nekakšno koncentracijo, ki smo jo odklanjali celo pred 20. junijem.

Se bolj karakteristično pa je mesto, kjer se zatrjuje, da prebivalstvo plačuje kot preje vse davke in izpolnjuje vse državljanske dolžnosti. Ali ni to izzivanje državljanov? Ako se take trditve prevedejo na pravo misel, tedaj pomenuje tole: Kaj nas briga vaši protesti! Mar nam je za vašo abstinenco! Glavno je, da plačate davke in da izpolnjujete državljanske dolžnosti. Ako želite, da bo imela vaša borba uspeha, potem prenehajte plačevati davke in odrecite državljansko pokorščino!

Enak pomen ima tudi oni del, kjer se trdi, da povzroča sedanja kriza mno-

Razni predlogi

Zupan dr. Puc je nato odkazal pristojnim odsekom samostojne predloge občinskega svetnika dr. **Klepca** glede posekanja drevoreda na Mišičevi cesti, obč. svetnika dr. **Bohinjca** glede preureditve mestne knjižnice, obč. svetnika **Piška** o popravilu vodovoda pod Kette-Murnovo ceste, o izpopolnitvi razsvetljave na isti cesti ter o napravi in zboljšanju dohodov do posameznih hiš pod Kette-Murnovo cesto, nadalje o posredovanju mestne občine pri direktni drž. železnici, da ne bo puščala na tiru ob Kette-Murnovi cesti stati po več dni vagone s kostmi, ki razširjajo neznošen smrad. Omeniti je, da je bil na predlog obč. svetnika **Piška** že napravljen prehod na Zaloški cesti pri Šarabonovi trgovini. Vloženih je bilo še več drugih predlogov, med njimi predlog obč. svetnika **Likarja** glede preskrbe sromašnega prebivalstva s cenenim kurivom.

Obč. svetnik **Gustinčič** je postavil nujen predlog, naj se ustanovi poseben odsek, v katerega se naj pritegnejo tudi zastopniki strokovnih organizacij in čigar naloga bi bila paziti na točno izvrševanje navedbe velikega župana o odpiranju in zapiranju trgovin.

Zupan dr. Puc je sporočil, da kaznuje mestni magistrat kot obrtna oblast v prenešenem delokrogu po naredbi velikega župana prestopke proti določbam o zapiranju in odpiranju trgovin, dočim ima policija nalogo vršiti nadzorstvo nad točnim izvajanjem omenjenih določb. Doslej je bilo vloženih že okoli tisoč ovadb, okoli sto trgovcev je bilo že kaznovanih, vse ovadbe pa še niso rešene. Priznava, da se uredba o odpiranju in zapiranju trgovin različno tolmači tako na magistratu, kakor na policiji. Zato pripravila veliki župan novo uredbu, ki bo točnejša in jasnejša. Nad tožadnim delom mestnega magistrata v prenešenem delokrogu pa more vršiti nadzorstvo samo veliki župan. Zato odklanja nujnost predloga.

Po debati, ki so se je udeležili, obč. svetniki **Gustinčič**, **Rebek**, **Likar**, **Tavčar**, **Krek** in **Olup**, v kateri se je dokazovala pomanjkljivost sedanje uredbе o odpiranju in zapiranju obratov, je bila nujnost predloga odklonjena.

Interpelacije

Na vprašanje obč. svetnika dr. **Lemeža** glede prodaje mestnih konj in odprave mestnih voženj, je župan izjavil, da bo odgovoril na prihodnji seji.

Obč. svetnik **Likar** je vprašal, kaj je s službeno pragmatiko uslužbencev cestne železnice.

Zupan dr. Puc je odgovoril, da je pragmatika že izdelana. Stvar je otežkočena, ker še ni rešena zadeva prenosa sedanja tramvajске družbe iz Zagreba v Ljubljano. Akt je romal od vel. župana v Zagreb v trgovinsko ministrstvo, ki ga je oddalo 11. junija oddelku za trgovino v Ljubljani, kjer ga pa ne dobijo. Rešitev pragmatike je tudi odvisna od bilancne seje cestne železnice za l. 1927, ker je z bilanco v ozki zvezi tudi pragmatika. Končno je izjavil, da bo o tej zadevi še poročal na prihodnji seji, ki bo prihodnji torek.

Po zaključku javne seje se je vršila še tajna seja, na kateri so se obravnavale razne personalne zadeve.

LJUBLJANSKA BORZA.

Devize: Amsterdam 0—22.855, Berlin 13.5475—13.5775 (13.5625), Bruselj 0—7.9122, Budimpešta 0—9272, Curih 1094.1—1097.1 (1095.6), Dunaj 7.985—8.015 (8.00), London 275.67—276.47 (276.07), Newyork 0—56.92, Pariz 0—222.48, Praga 168.37—169.17 (168.77), Trst 297.20—299.20 (298.20).

Effekti: Celjska posojilnica 158—0, Ljubljanska kreditna, zaključek 127, Praštediona 920—0, Kredni zavod 175—0, Vevče 110—0, Stavbena 56—0, Kranjska industrijska zaključek 310, ZAGREBSKA BORZA.

Devize: Dunaj 800, Berlin 13.5625, London 276.07, Milan 298.20, Newyork 56.92, Pariz 22.25, Praga 168.79, Curih 1095.6.

INOZEMSKA BORZE.

Curih: Beograd 9.125, Dunaj 73, Budimpešta 90.60, Berlin 123.25, Praga 15.395, Milan 27.21, Pariz 20.30, London 25.2925, Newyork 519.35.

Leon Martin:

Prva zamuda

Paul Dupont, šef pravnega oddelka nekega velikega konzorcija, je imel v življenju principe, ki so bili strogo prilagojeni njegovemu poklicu. A poklic je zahteval brezpogojni red in točnost. Običajen brez luksuza, z okroglim trebuhom, uglašen v moralnem in fizičnem pogledu, ni nikoli zavil iz tira normalnega življenja ne z besedo, ne v vedenju.

Paul Dupont je bil do skrajnosti metodičen v svojem delu in ničesar ni prepuščal naključju, ki zanj sploh ni obstajalo. Dnevi so mu minevali po vnaprej določenem programu in njegova točnost je prišla že v pregovor.

Že iz tega je razvidno, da Paul Dupont ni bilo podoben nobenemu junaku iz romanov o odnosu da vsaj ni bil tak, kakršni so ti junaki na papirju.

Paul Dupont je prinašal v svoje čustveno in zakonsko življenje enako točnost in vestnost, kakor jo je bil vajen pri delu. Poročil se je po treznem prevdaru z dekletom, ki so mu jo bili reditelji davno poiskali in čije dota je odgovarjala njegovemu gmotnemu položaju. V tem pogledu mu je nudilo življenje vse pogoje, da bi bil lahko srečen. Poleg tega je dobil zelo drago ženko, inteligentno in skromno. Namenoma se je omejila na vlogo navadne gospodinje, obenem je bila pa zadovoljna s svojo usodo, ker ni pričakovala od življenja nič nemogočega.

Paul je bil drugače zelo dober mož, dobrodušen in podjeten, seveda samo do gotove mere, ki jo je določila meja med njegovimi dolžnostmi in zakonskimi sladkostmi.

Paul, ki je bil strog v službi, ni bil nič manj strog tudi doma. Že tri leta je bil oženjen, pa se njegovi ženi še ni pripetilo, da bi prišel prepozno k obedu ali k večerji. Tudi ni nikoli zamudil, če je moral ob določenem uri kam po opravkih. Domov je prihajal opoldne in ob sedmih zvečer in ta red se ni nikoli izpremenil. Nikoli ni bil slabe volje, vedno se je dobrodušno smehljaj.

Nekega večera je pa odbila ura sedem in Margareta v svoji sobi ni slišala, da bi se bila vrata odprla. Misli-la je:

— Glej, to je čudno.

Kljub temu je pa nadaljevala šivanje. Sicer je bila pa itak potrpežljiva in flegmatična. Razburjala ali jezila se je samo v izrednih primerih.

Ob četrtem na osem jo je pa le začelo skrbeti in pomislila je:

— To je pa res čudno. In prvič se je primerilo.

O pol osmih je prišla služkinja vprašat, ali naj prinese večerjo. Margareta je odgovorila:

— Počakajte še malo. Gospod se še ni vrnil.

Služkinja jo je debelo pogledala. Še nikoli se ni zgodilo kaj takega in zdela se ji je, da se je obrnil ves svet. Lahko si je mislila vse mogoče, toda da bi gos-pod zamudil, to ji ni šlo v glavo. Margareta je opazila, da se ji glas malo trese in začelo jo je še bolj skrbeti. Prigovarjala je sama sebi:

— Najbrž se je zadržal v pisarni. Gotovo je imel nujne opravke ali pa se e zadržal v pogovoru s prijateljem.

A vendar ji ni šlo iz glave, da se vsa tri leta nikoli ni pripetilo, da bi delo ali pogovor odvrnil njenega moža od običajne točnosti, četudi samo za tre-

nutek. Srednjič ji je šinila v glavo strašna misel:

— Vse kaže, da se mu je pripetila kaka nesreča.

Bila je zelo razburjena. Sama ni vedela kaj početi, kako dobiti obvestilo, na koga obrniti se. Čas je pa hitel in ona je z vedno večjo grozo gledala na uro.

Slednjič, nekaj minut po osmih, je Paul prišel. Planila mu je naproti.

— Kaj se je zgodilo? — je vzkliknila.

Poljubila ga je, toda on jo je malone pahnol od sebe. Srdito je vrgel klobuk na divan, kar je bilo pri njem nekaj strašnega. Opazila je, da je bil skuštran in zelo jezen.

Takoj je začel:

— Besen sem. Peljal sem se z avto-busom, ki se je spotoma zaletel v voz. Moral sem na policijo za pričo. Pri tem sem se sprl z nekom in malo je manj-kalo, da se nisva stopla. Vsa stvar ...

Toda žena ga je prekinila.

— O, dragec moj! Kako sem sreč-na!

Presenečeno jo je pogledal.

— Toda ...

— Ne, ne, molči, prosim te, ne opra-

vičuj se več. Tako sem srečna ...

Paul je obstal kakor pribit. Margareta je počila v smeh.

— Če bi vedel, kako lepo ti pristoj-a, da si se enkrat zakasnili, da si skuštran, da se jeziš ...

— Zdi se, da se mi rogaš.

Pojasnila mu je:

— Jaz, da bi se ti rogala? Ah, mili! Naravno. Zdaj si povsem drugačen člo-vek. Nisi več oni, ki sem ga bila vaje-na, ki me ni nikoli presenetil. Danes sem te čakala, bala sem se, da se je kaj zgodilo. Razumeš? Nekaj se je zgo-dilo! Nekaj nepričakovane, pa naj bo že karkoli, toda nedvomno nekaj nove-ga. Ne glej me tako ogorčeno. Doslej nisem nikoli imela skrbi, zdaj sem pa spoznala, da je tudi to dobro. Ne bodi tako mračen, nasmehni se malo.

Če bi vedel, kako si mi všeč, ko nisi tak, kakor vedno. Pridi, mili, moram te poljubiti!

Paul je bil bolj razburjen, nego bi človek mislil. Objel je svojo ženo. A vendar je mislil na to, da je naenkrat razumel svojo usodo:

— Kako neki sem mogel biti doslej tako lešen?

Prvi narodni kongres kadilcev v Parizu

V nedeljo se je vršil v Parizu narodni kongres francoskih ka-dilcev. — Zanimivi podatki o porastu konzuma tobačnih iz-delkov.

V nedeljo se je sestal v Parizu prvi narodni kongres kadilcev, na katerem je bila ustanovljena »Liga za zaščito kadilcev«, ki bo odsele ščitila svoje čla-ne in nastopala proti nasprotnikom ni-kotina. Ta dan bo zabeležen v zgodovini tabaka kot eden najvažnejših dogodkov. Čudno je, da je to prvi kongres in da se kadilci že davno niso organizi-rali v sindikat ali strokovno organiza-cijo, saj je po vojni vse organizirano in vsak človek ima polno listino član-skih izkaznic. Kadilci imajo v seznamu volilcev absolutno večino in državni proračun bi bil brez njih v večini držav pasiven. Zato ni čuda, da je francoski tisk z respektom pozdravil kongres in ministri so se bolj bali kadilcev, nego socialističnih radikalov, da bi jim ne izrekli nezaupnice. Nezaupnica ka-dilcev bi pomenila za francosko vlado katastrofo.

Znani ljubitelj cigaret Pierre Louis je izjavil, da je kaja edini užitek, ki ga ni poznala antična doba in ki ga je odkrila šele novejša doba. Krištof Kolumb je sicer prinesel iz Amerike v Evropo prvo cigaro, Jacques Cartier pa prvo pipo iz Kanade že leta 1533, toda tudi v Ameriki so začeli ljudje kaditi mnogo pozneje, kajti cigare v sedanji obliki so stare komaj 130 let, pipe pa kakih 200 let. Kljub temu pa najdemo v Evropi nekatere pipe že začetkom srednjega ve-ka, vsaj na medaljonu cerkve v Huber-ville, izvirajoče iz 11. stoletja, vidimo pipo v ustih kadilca. Pipe in cigare so prišle v Evropo iz Amerike, cigarete smo pa dobili iz orijenta. V Francijo so prinesli prve cigarete častniki l. 1823 iz Španije in kmalu so se v Parizu zelo razširile. Alfred Musset in Byron sta opevala cigare in vsak eleganten gos-pod je moral imeti v ustih cigaro kot glavni znak elegancije. Cigarete so pri-nesli v zapadno Evropo francoski in an-gleški vojaki z bojišča pri Sevastopolu. Kaditi so jih naučili Rusi in prvotno so se imenovala cigarete popelitos. Samo

pipa ne izvira iz vojne. Svetovna voj-na je vrste prijateljev pipe znatno re-ducirala. Ko je v angleškem ministr-skem svetu neki minister ugotovil, da se je znižalo število kadilcev pipe po vojni na tretjino, je Baldwin flegmatič-no odgovoril: Tem slabše in če ostane končno samo en prijatelj pipe, bom to jaz.

Zdaj so v modi cigarete. L. 1861 so pokadili v Franciji 7 milijonov cigaret, leta 1872 40 milijonov, leta 1880 300 milijonov, leta 1900 2 milijardi, tik pred svetovno vojno 4 milijarde, leta 1924 pa že 10 milijard. Na Češkoslovaškem so pokadili lani 10 milijard 858 milijonov cigaret. Lani so pokadili v Franciji nad 11 milijonov kilogramov cigaret, cigar pa samo 1.200.000 kg. Cigar, cigaret in tabaka so izdelale francoske tovarne lani 52.118.100 kg. V primeri z drugimi državami so tobačni izdelki v Franciji cenejši, a vendar je imela francoska to-bačna režijska lani okrog 4 milijarde fran-kov dohodkov.

V primeri s predvojnimi leti se je konzum tabaka v Franciji povečal tri-krat, v Ameriki štirikrat, na Češkoslo-vaškem pa osemkrat. Ta porast imajo na vesti ženske. Sploh si vlade vseh držav prizadevajo, da bi tudi ženske čim več kadile. Na tem polju se odli-kuje zadnja leta zlasti francoska tobač-na režija. Vsi dohodki francoske tobač-ne režije gredo za amortizacijo notra-njega dolga, ki ga je napravila Francija med in po vojni. In zato je vlada z veseljem pozdravila ustanovitev »Lige za zaščito kadilcev«, dasi se hočejo ka-dilci in kadilke braniti slabih tobačnih izdelkov, podražitev tabaka in drugih nezdravih pojavov v območju tobačne režije. V tem pogledu bodo nastopali tudi proti vladi, ki se pa opozicije ne boji. Glavno je, da se dohodki tobačne režije povečajo.

čitajte „Ponedeljek“

Sigrida Undset pridna gospodinja

Zadnjič smo poročali, da je dobila letošno Nobelovo literarno nagrado zna-menita norveška pisateljica Sigrida Undset. Pomen Nobelove nagrade ni sa-mo v denarju, marveč še bolj v časti, kajti dotični, kdor jo dobi, zaslovi po vsem svetu. Zato ni čuda, da so novi-narji takoj posetili Undsetovo, da bi zvedeli vse podrobnosti iz njenega življenja in literarnega delovanja. Toda prizadevanje podjetnih novinarjev je ostalo brezuspešno, kajti pisateljica je izjavila, da nima časa kramljati z nji-mi. Ves prosti čas porabi za gospodinj-stvo. Nekaj informacij je dala novinar-jem njena sestra.

Sigrida Undset je bila zelo prese-nečena, ko so ji povedali, da je dobila Nobelovo nagrado. Ves denar, ki ji bo izplačan iz Nobelove nagrade, hoče po-rabiti v dobrodelne namene. Odliko-vana pisateljica smatra za svojo prvo dolžnost skrbeti za gospodinjstvo in biti dobra mati. Njega gospodinjstvo je res vzorno in njen dom je vedno odprt velikemu številu prijateljev in znancev. Undsetova ni samo znamenita pisa-te-ljica, marveč tudi prvovrstna kuharica, ki kuha vedno sama. Za kuhinjo se za-nima prav tako, kakor za literaturo. Piše vedno, kadar so otroci že v po-stelji in kadar je gospodinjstvo v redu. Undsetova je zelo izobražena. Zanima se zlasti za teologijo, ki jo temeljito pozna. Zdaj piše po stari norveški na-rodni pesmi igro za marionetno gleda-lišče.

Domela ponovno aretiran

Še več prahu, nego ruski pustolovec Aleksander Zubbkov, je dvignil lani v Nemčiji mladi pustolovec Harri Dome-la, ki je znal tako spretno igrati vlogo bivšega nemškega prestolonaslednika, da mu je nasledil nebroj nemških aris-tokratov in plemenitašev, ki so še ve-dno navdušeni za Hohenzollernce.

Domela je bil aretiran in obsojen na več mesecev ječe. Ko je prišel iz zapo-ra, je izdal svoje spomine, za katere so se založniki kar trgali. Morda se ni v Nemčiji nobena knjiga v razmeroma tako krakem času dosegla ogromne na-klade 125.000 izvodov. Domela je ž njo zaslužil lepe denarce, kajti prevedena je bila tudi v več drugih svetovnih je-zikov.

Potem se je Domela za nekaj časa javnosti umaknil. Nastanil se je v sta-rem gradiču Ebernburg, kjer je baje pi-sal novo knjigo, v kateri je popisoval vse svoje pustolovske doživljaje. Morda bi ostal pustolovec časno pozab-ljen, da ni bilo dogodka, ki je znova vzbudil zanimanje javnosti zanj. V pe-tek popoldne sta se namreč na gradiču pojavila dva policijska uradnika, ki sta ga aretirala — baje na podlagi tiralice, ki jo je izdalo berlinsko državno prav-dništvu.

Berlinski listi namreč poročajo, da je Domela baje napravil letos v aprilu v Berlinu kopico dolgov, ki jih pa še do danes ni poravnal, obenem mu pa očitajo več sleparij. Zdi se pa, da je bila to pot njegova aretacija brez vsake stvarne podlage in brez tehničnih raz-logov. Domela je namreč živel zelo so-lidno in zdi se, da mu ni bilo treba de-lati dolgov, zakaj s honorarji in tanti-jemami, ki jih je prejel za knjigo, se je lahko preživljal. Nekaj časa je na-

stopal tudi na gledaliških odrih in pri filmu ter zaslužil lepe denarce.

Zato je menda vest o njegovih sle-parijah izmišljena. Berlinski listi od-krito namigavajo, da je postal Domela žrtev že blamiranih aristokratskih kro-gov, ki so se bali, da bo v svojih novih spominih iznesel še več podrobnosti o njihovem življenju.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

Porotniki, ki pljujejo v lastno skledo

Nikjer na svetu menda porotniki ne pardonirajo in tolerirajo zločincev ta-ko, kakor na Dunaju. O tem bi lahko navedli celo vrsto primerov, ko so bili n. pr. najtežji zločinci obsojeni na ne-znatno zaporno kazen ali pa celo opro-ščeni. Znana je tudi oprostitelna razsodba ge. Grosavescu, čije krivda je bila ne-sporno dokazana.

Vse to je dalo dunajskemu časopisju že opetovano povod, da je ostro napad-lo porotna sodišča in zahtevalo temel-jito reformo. Toda do danes se oblasti še niso zganile. Morda bosta kaj zalegla dva dogodka, ki sta se te dni pripetila pred dunajsko poroto in ki sta presene-tila vso javnost.

Te dni je bil pred poroto oproščen izkoriščevalec žensk Ludvik Huttasch, ki je ustrelil svojega tekmeča, a že en dan kasneje je bil obsojen samo na de-vet mesecev ječe mizarski pomočnik Leopold Vicinal, ki je s pestjo ubil ne-kega upokojenega železniškega uradni-ka. Porotniki so zanimali vprašanje o uboju in potrdili samo dodatno vpraša-nje glede nepripravljenega dejanja.

V obeh primerih pa je šlo zgolj za pomoč porotnikov. Tako so porotniki drugo dodatno vprašanje v procesu Huttasch, ki se je glasilo: Ali je obto-ženec kriv, da je dejanje izvršil iz stra-hu, bojazni ali zablode? potrdili, misleč, da s tem olajšajo obtožencev položaj. Niso se pa zavedali, da pomeni potrdi-tve dodatnega vprašanja izključitev vsake kazni. In porotniki so baš hoteli, da Huttasch obsojijo.

Tako so bili neprijetno presenečeni, ko je sodišče izreklo oprostitelno obsod-bu. Zato se je v torek zglasila pri dr-žavnem pravdniku porotniška deputa-cija, ki je poudarjala, da porota nikakor ni imela namena oprostiti obtoženca in je to pripisati samo nerodnemu formuli-ranju obeh vprašanj, ki kljub predsedni-kovemu tolmačenju in pojasnilu zanje nista bili dovolj jasni. Preničani so bili, da bo Huttasch obsojen. Sedaj bo raz-prava proti Huttaschu obnovljena. Dr-žavni pravdnik je itak takoj vložil nič-nostno pritožbo in se lahko sedaj opira na izjavo porotnikov.

Za Miklavževa darila -- Cene znane

Velika izbira: žepnih robcev, rokavic, NOGAVIC FLOR in VOL-puloverji, jopice za dame in gos-pode, svileni šalji. Srajce, ovratnike, kravate, DISECA MILA. — Kompletne potrebščine za šivilje, krojače čevljarje in tapetnike. — Veznine in čipke

pri Josip Petelinc, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi)

Oglejte si za'ogo in se boste prepričali!

Prodajalka

izurjena v mešani trgovini, zmoe-na slovenskega in nemškega jezika, želi premeniti službo. Gre tudi na deželo. Ponudbe na upravo te-ga lista pod »Izurjena 2248«.

Trgovski pomočnik

izurjen v delikatesni in špecerij-ski trgovini z večletno prakso, zmoezen slov. in nemškega jezika, išče službo. Ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod »Dober pro-dajalec/2230«.

Klavirji

planini Hötzl, Heitzmann in Bösen-dorfer so najboljši! Dobite jih za najmanjše obroke pri ALFONZU BREZNIKU, Mestni trg 3. Največ-ja zaloga glasbenega orodja in in-strumentov. 2255

30.000 Din posojila

in nekaj najemnine plačam za sta-novanje dveh sob in kuhinje. — Vključba na prvo mesto. Ponudbe na upravo tega lista pod »Snažno 2254«.

Opremljeno sobo

elegantno, z električno razsvet-ljavo in posebnim vvhodom v cen-tru mesta išče solidna gospodinja. Ponudbe z navedbo cene na upra-vu lista pod »Mirno/2240«.

Stanovanje

dveh sob, kuhinje in pritliklin, v Rožni dolini ali na Tržaški cesti, išče mirna stranka. Plača event. za pol leta v naprej. Ponudbe na upravo tega lista pod »Suho sta-novanje 2256«.

Strojepisna dela

prevzame Christofov učni zavod proti nizki odškodnini. Poučuje tudi strojepisje; učna ura 4 Din. 2225

Damski plašč

za srednjo žensko postavu, dobro ohranjen, se ugodno proda. Po-nudbe na upravo lista pod »Plašč« 2239

Uradnica

vestna knjigovodinja, zlasti urna pisarka na stroji, perfektna hrvat-ska in nemška korespondentinja, dobra stilistka ter večša nemške ali hrvatske stenografije, se takoj išče za Sušak. Samo prvovrstne, spretno, okretne moči naj pošljejo ponudbe na upravnništvo »Slov. Naroda« pod »Uradnica 2257«.

Skladišče

veliko, suho, po možnosti v bli-zini kolodvora, iščemo. Ponudbe z navedbo cene na poštni predal 209. 2253

Železnato vino

lekarnarja dr. G. Piccolija v Ljubljani, krepiča oslabele, ma-lokrvne, odrasle in otroke. 102/T

Za dom!

za šivilje, krojače, čevljarje itd.

STOEWER

šivalni stroj

Le ta Vam poleg šivanja entla (obšiva), veze (šuka), trpa pe-rilo in oagavice. Brez vsakega preminjanja plošč in drugo je stroj v minuti pripravljen ali za vezenje in ravno tako hitro zopet za navadno šivanje. — Po-leg vseh prednosti, ki jih za-vezoma šivalni stroj STOEWER, je tudi najcenejši. Ne zamudite ugodne prilike in oglejte si to izrednost pri

Lud. Baraga,

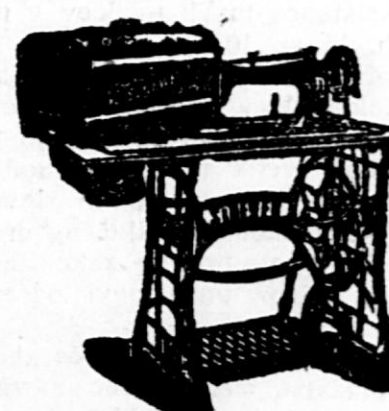
Ljubljana, Selenburgova 6. I.

Slike za legitimacije

izdeluje najhitreje fotograf Hugo Ribser, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 25. 89/T

Bukova drva

vsako množino, ponudite z naved-bo cene družbi Ilirija, Ljubljana, Vilharjeva cesta, za glavnim ko-lodvorom. 2048

Brezplačen pouk v vezanju, rabl aparatur itd. — Ugodni plačilni pogoji. — 15letno izkušstvo.

Vsemogočni je poklical v boljše življenje našega nad vse ljubljene-ga soproga, očeta, starega očeta, gospoda

Antona Müllerja st.

veletrgovca z vinom, posestnika itd.

danes ob 2. popoldne, ko je izpolnil 66. leto starosti. Pogreb nenadomestljivega pokojnika se vrši dne 22. t. m. ob 3. uri popoldne na župno pokopališče v Domžalah. Sv. maše za-dušnice se bodo darovale v župni cerkvi v Domžalah. Vse, ki so blagega pokojnika poznali, prosimo, da ga ohranijo v najlepšem spominu.

Domžale, dne 20. novembra 1928.

Uršula Müller, soproga.

Ana, Fani, hčeri. — Anton, Vinko, Janko, sinovi in vsi ostali sorodniki.